

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ДО ТВОРІВ МИСТЕЦТВА ВОЄННОГО ЧАСУ

*Харченко П.О.
Кременчук, Україна*

Науковий керівник: Яценко Тетяна Володимирівна, кандидат психол. наук, в.о. завідувач кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка” Полтавської обласної ради

*Без будь-кого з нас Батьківщина може обійтися,
але будь-хто з нас без Батьківщини – ніщо.
В. Сухомлинський*

У житті кожної людини Батьківщина є не тільки місцем, де вона народилася і вперше побачила світ, а і відчула себе особистістю, наповненою духовністю і сенсом життя. У дитинстві закладається фундамент майбутньої особистості, формуються цінності, які протягом життя визначають спрямованість людини та її цілі. Цінністю виступає будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє, витрачає сили, час, гроші, здоров'я тощо, заради якого вона живе. Це джерело мотивації діяльності. Цінності людей значною мірою визначають її культуру, яка проявляється у мистецтві [1].

Твори мистецтва розкривають культуру народу, відтворюють уявлення, бачення світу, що зумовлене історичними й соціальними обставинами, зображують людину як цілісну, неповторну, оригінальну особистість. У творах мистецтва відображається побут, цінності та ідеали людей різних поколінь. Знання творів мистецтва дозволяють зрозуміти культуру не тільки своєї країни, а й усього світу, визначають людину, як гуманну та високоінтелектуальну особистість.

Війна в Україні, спричинена російською агресією, суттєво вплинула на умови життя громадян. Змінились культурні цінності у цілого покоління. Сучасні твори мистецтва відображають події в Україні та сприяють національно-патріотичному вихованню підростаючого покоління, піднімають силу духу і дають стимул працювати, навчатися і любити свою державу. Дух нації є основою національної самосвідомості людини і національного виховання. З початком військових подій, сучасна молодь почала більше цінувати Державні символи України та плекати рідну мову.

Усе частіше спостерігаємо демонстрацію національних символів на одязі, предметах побуту, канцтоварах, у інтер'єрі. Вони стали об'єктами мистецтва для митців. Події війни відображаються у сучасних піснях, картинах, фільмах, муралах та літературі, що підіймає національно-патріотичний дух, як цивільних, так і військових. Саме сучасні твори мистецтва і набули особливого філософського сенсу та символізму для українців. Під час війни все частіше на стінах житлових будинків, комунальних

закладів та офісів з'являються нові шедеври, які не залишають байдужими жодну людину. Ми можемо пишатися величними муралами на будинках Києва, Маріуполя, Харкова, Одеси та інших міст України. Вони є символом нескореності, незламності і небайдужості нашого народу до війни, наших військових, полонених і просто до народу.

Значення патріотичного виховання підрастаючого покоління досліджували такі відомі педагоги та психологи, як: Б. Ананьєв, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтєв, О. Петровський, та інші. Представниками сучасних дослідників є: П. Вербицька, І. Бех, А. Погрібний, та інші [2].

У історії мистецтва України організацією з суто українськими мистецькими проблемами широкої міри була "Асоціація Революційних Митців України", яка окрім практики мистецтва європейських напрямків у головнім своїм ядрі об'єднувала групу нововізантиністів, що базували свою творчість на добі візантійського мистецтва в Україні. До цієї групи належали такі митці, як: М. Бойчук, В. Седляр, С. Наліпінська-Бойчук, М. Азовський, С. Сахновська, О. Бізюков та інші, ціла низка передових різьбарів, графіків і мистецтвознавців та критиків.

Дослідження було проведено на базі ліцею "Політ" Обласного колледжу при "Кременчуцькій гуманітарно-технологічній академії імені А. С. Макаренка" Полтавської обласної ради.

У дослідженні прийняли участь учні ліцею "Політ" у кількості 33 особи, серед яких 11 хлопців та 22 дівчини. Нами було розроблено діагностичні завдання, які допомогли встановити рівень сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу за трьома описаними компонентами. Результати дослідження представлено в додатку Г.

У результаті проведеного дослідження ми з'ясували, що у підлітків переважає високий рівень формування ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу (56 %), низький рівень демонструють 17,6 % підлітків, а середній – 26,4 % (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Результати дослідження рівня сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу

№	Досліджувальні	Рівень ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу		
		Низький	Середній	Високий
1.	Підлітки 14-15 років	17,6%	26,4%	56%
2.	Дівчата	18%	28%	54%
3.	Хлопці	25,7%	50%	24,3%

Гендерний аналіз результатів дослідження показав, що у дівчаток підліткового віку рівень ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу вище, ніж у хлопців-однолітків. Отже, нами з'ясовано, що дівчата більше

цінують твори мистецтва, орієнтуються і можуть говорити про них, демонструвати це у своїй поведінці.

Наступним етапом нашої роботи був аналіз компонентів ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу (когнітивний, емоційний та поведінковий).

Дослідження когнітивного компоненту рівня сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу показали, що більша частина учнів (55%) мають високий рівень прояву даної компетентності, 26,4% – середній і 17,6% показали низький рівень прояву ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу когнітивного компоненту (рисунок 1.1)

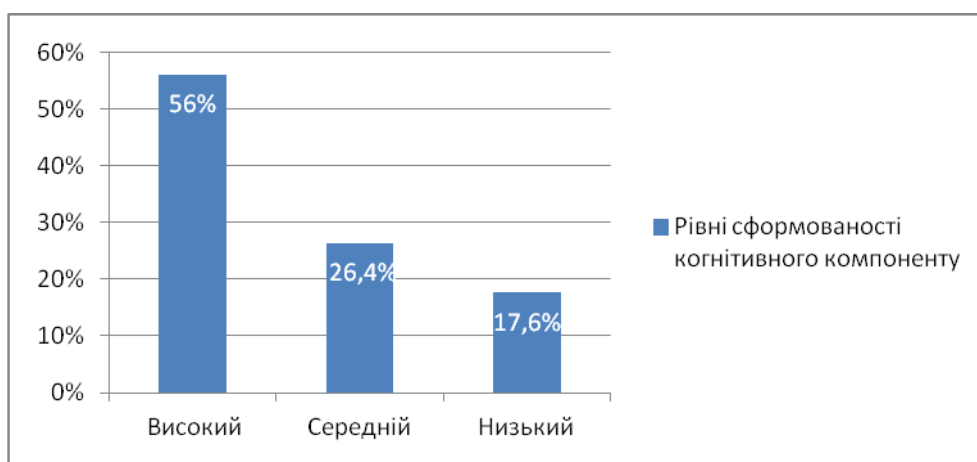

Рисунок 1.1 – Результати дослідження когнітивного компоненту сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу.

Дослідження емоційного компоненту сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу показали, що більшість (55%) підлітків мають високий рівень прояву даної компетентності, показник середнього становив (40%) та низького (5%) рівнів емоційного компоненту ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу (рис.1.2)

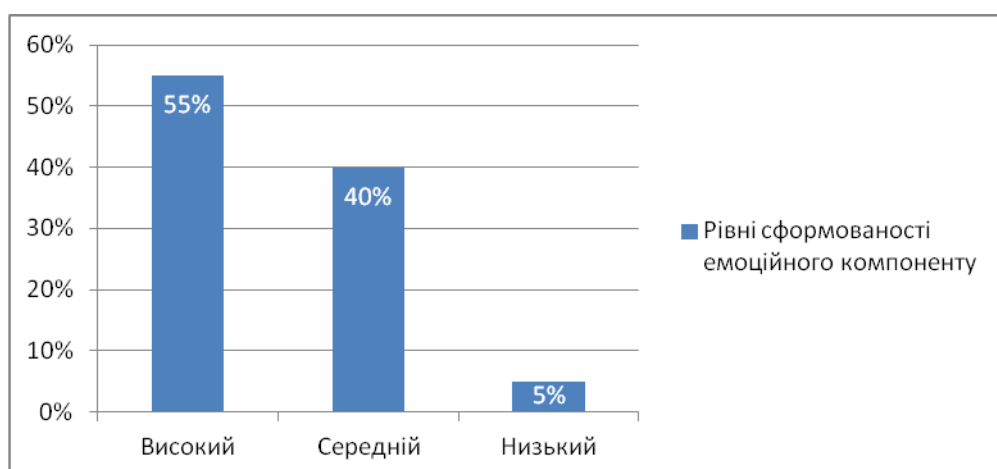

Рисунок 1.2 – Результати дослідження емоційного компоненту сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного

часу.

Дослідження поведінкового компоненту сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу показали, що більшість учнів демонструють середній рівень (50 %), низький рівень прояву даної компетентності мають 30 % підлітків, а високий – 15 % (рисунок .1.3).

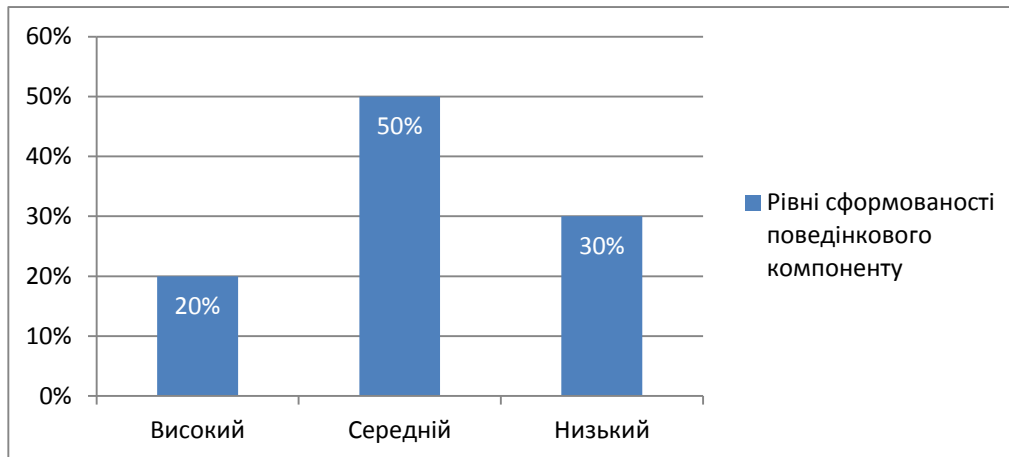

Рисунок 1.3 – Результати дослідження поведінкового компоненту сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу.

Таким чином, нами встановлено, що найнижчий рівень розвитку має *поведінковий компонент* сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу. Вищий рівень відмічається під час дослідження *емоційного компоненту* сформованості ціннісного ставлення підлітків до творів мистецтва воєнного часу (радість за досягнення України на телебаченні, проявлення зацікавленості під час розмови про мистецтво). Найвищого рівня розвитку у підлітків досяг *когнітивний компонент* сформованості ціннісного ставлення до творів мистецтва воєнного часу (більшість підлітків знайомі з піснями та їх авторами, художніми творами, поезією патріотичного змісту).

Отже, можна зробити висновок, що підлітки відносно добре знають, орієнтуються, називають твори мистецтва воєнного часу, можуть про них поговорити, позитивно емоційно відгукуються про них. Проте, в житті учні рідко користуються знаннями про твори мистецтва, не часто виражають їх у своїх діях, поведінці.

Список використаних джерел:

1. С. Ковалевський, О. Медведєва, Г. Хаєт. *Цінності людини* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/3674/> (дата звернення: 14.10.2023).
2. Акімова О.В.. *Патріотичне виховання студентів в освітньо-виховному середовищі педагогічного університету*. Вінниця, 2015. 290 с.